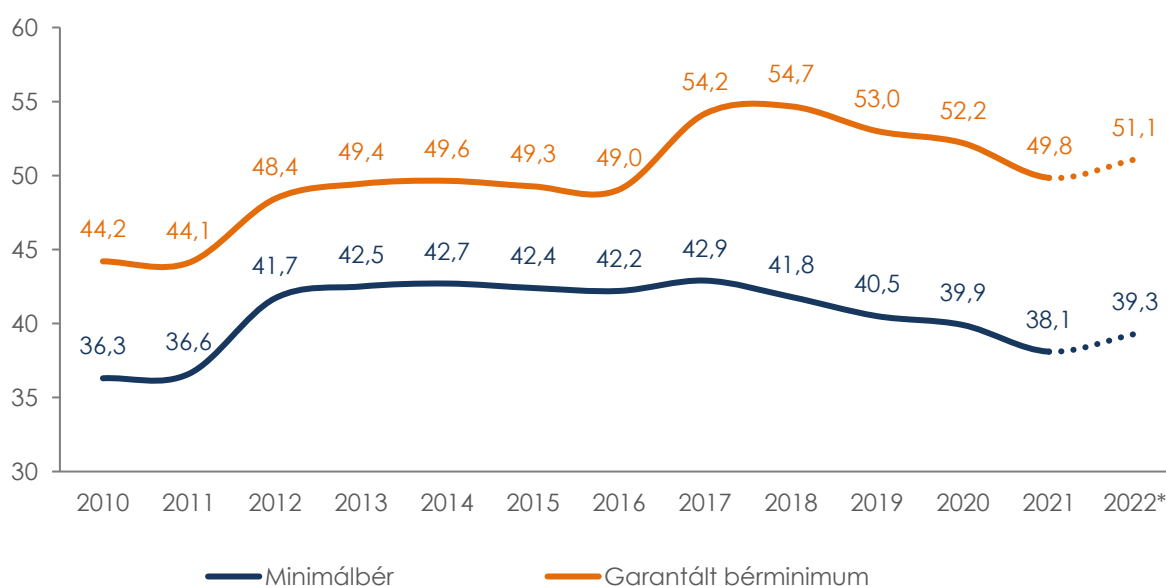

A PM anyagból kiderül, hogy a **minimálbérek növekedése 2017 óta jelentősen elmaradt mind a nemzetgazdasági átlagbér növekedésétől, mind a versenyszféra és a közsféra béreinek emelkedésétől.**

Az elmúlt két évben, 2021 után 2022-ben is, a minimálbér nettó mértéke az átlagbérhez képest az elmúlt 12 év két legalacsonyabb szintjére csökkent.

Bérminimumok az átlagkereset százalékában

*prognózis

Forrás: KSH, PM-számítás

A 2017 és 2022 között eltelt 6 évben kétszer, 2017-ben és 2021-ben haladta meg a minimálbér emelése a versenyszféra átlagbér emelkedését. A 6 év alatt (a 2017. évet is beleértve) a minimálbérek összesen 80,4%-kal, az átlagbérek ennél jobban, 96,1%-kal nőttek.

Növekedési dinamikák	2017	2018	2019	2020	2021	2022 jan-szept	2022/2016
Minimálbér	114,9%	108,2%	108,0%	108,1%	104,0%	119,5%	180,4%
Br. átl. kereset	112,9%	111,3%	111,4%	109,7%	108,7%	117,5%	196,1%
<i>Versenyszféra br. átl. ker.</i>	111,6%	110,9%	111,6%	109,8%	107,8%	114,5%	187,2%

A minimálbér nagyságánál azonban nemcsak a változást, hanem **a színvonalat is vizsgálni kell**. A magyar lakosság alsó jövedelmei tizedeiben, ahová a minimálbéres családok is tartoznak, az élelmiszer és rezsi költség aránya a fogyasztási kosár belül 2020-ban több mint 50%-ot tesz ki, ha pedig **csak a háztartási energiára fordított költséget adjuk hozzá** az élelmiszer költséghez, akkor együttesen nagyságrendileg **40%-ot** kapunk.

A fogyasztási kosár összetétele	Decilisek 1.	Decilisek 2.	Decilisek 3.
Élelmiszerek és alkoholmentes italok	33,0%	32,4%	29,2%
Lakásfenntartás, háztartási energia	23,2%	21,9%	21,6%
Élelmiszer+rezsi	56,2%	54,3%	50,8%
Összesen	100%	100%	100%

Forrás KSH

Az egy főre jutó éves kiadások COICOP-főcsoportok és jövedelmi tizedek (decilisek) szerint [forint/fő/év], 2020-as adat

Az idej élelmiszer és háztartási energia áremelkedéssel számolva, ahhoz, hogy az alsó jövedelmi tizedekben az egyébként is nagyon magas, 40%-os élelmiszer és háztartási energia kiadási arány ne nőjön még magasabbra, 2022-ben 25%-os minimálbér emelésre lett volna szükség.

A jövő évi inflációs előrejelzésekkel (lásd az MNB szeptemberi inflációs jelentését) számolva minimum **15%-os minimálbér emeléssel lenne fenntartható az eddigi 40%-os költségi arány** az élelmiszer és háztartási energia számlák kiegyenlítésére **a minimálbéres munkajövedelemből (a számítást az írás végén**

mellékelem). Az ettől elmaradó minimálbér emelés esetén annak mértéke csak a szegénység, a nélkülözés szintjén való megélhetést engedi meg jelenleg és még ennél is rosszabb színvonalon tenné lehetővé 2023-ban.

Kérdés persze, hogy előteremthető-e ilyen mértékű minimálbér emelés fedezete a magyar gazdaság teljesítményét figyelembe véve. Ennek egyik forrása a **termelékenység emelése** lehet, a másik **a jövedelem osztozkodás arányok megváltoztatása** a bérből élők javára.

Ami a termelékenység alakulását illeti, a minimálbér reálértékének növekedési üteme a 2017 utáni évek felében haladta meg a termelékenység emelkedését, a másik felében, ideértve az idei évet is, elmaradt attól, vagy megegyezett vele.

Növekedési dinamikák	2017	2018	2019	2020	2021	2022 jan-szept	2022/2016
GDP (változatlan áron)	104,3%	105,4%	104,9%	95,5%	107,1%	107,3%	126,6%
Termelékenység	102,8%	104,0%	104,0%	96,3%	106,4%	105,5%	120,2%
Infláció	102,4%	102,8%	103,4%	103,3%	105,1%	111,8%	132,1%
Infláció+termelékenység	105,2%	106,8%	107,4%	99,6%	111,5%	117,3%	157,2%
Minimálbér	114,9%	108,2%	108,0%	108,1%	104,0%	119,5%	180,4%

A minimálbér emelés forrás oldali lehetősége azonban nemcsak a termelékenység változásától függ, hanem munkavállalók, a munkaadók és a kormány közötti osztozkodástól is a hozzáadott érték felett. Ennek az osztozkodásnak a változását a bérek/keresetek, illetve a bruttó működési eredmény hozzáadott értékből való részesedése jellemzi, amely **a KSH nemzeti számlák adatai alapján** számítható ki. Az általam elvégzett számítások szerint 2017 és 2021 között a munkavállalói bérek keresetek részesedése a hozzáadott értékből a minimálbéreseket foglalkoztató ágazatokban az alábbiak szerint alakult:

Bérek és keresetek részesedése 2017	Bérek és keresetek részesedése 2021
-------------------------------------	-------------------------------------

mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	49,3%	47,0%
élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása	49,1%	52,5%
textília, ruházat, bőr és bőrtermék gyártása	65,9%	63,6%
építőipar	49,3%	38,3%
kiskereskedelem (kivéve: gépjármű, motorkerékpár)	56,6%	53,5%
szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	64,1%	62,4%

Ugyanebben az időszakban a vállalati bruttó eredmény (hozzáadott érték mínusz a bérek és járulékaik) az alábbiak szerint alakult:

teáor'08 (csak betűs / ág bontás)	bruttó működési eredmény 2017	bruttó működési eredmény 2021
mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	76,1%	75,3%
élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása	39,3%	38,8%
textília, ruházat, bőr és bőrtermék gyártása	20,2%	26,8%
építőipar	41,1%	55,6%
kiskereskedelem (kivéve: gépjármű, motorkerékpár)	31,1%	36,6%
szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	25,4%	43,5%

Különösen szembeűnő a Textilruházati ipari, az Építőipar, a Kiskereskedelmi és a Szálloda-vendéglátó ágazathoz tartozó cégek **kiugróan magas részesedés növekedése** a hozzáadott értékből. A bruttó működési eredmény részarányának emelkedése a hozzáadott értékből azzal a következménnyel járt, hogy **a minimálbéresek foglalkoztató ágazatokban a bruttó működési eredmény növekedés elérte, vagy meghaladta a nemzetgazdasági átlagot 2017 és 2021 között.** A minimálbéresek foglalkoztató ágazatok közül jó néhányuk esetében tehát jelentős eredménytartalék képződött a bérköltség növekedés kitermelésére az átmenetileg akár romló jövedelmezőségi viszonyok között is. **Célszerű lenne a 2022. évi minimálbér emelés idején alkalmazott PM számítások elvégzése a vállalati szektor bérköltségviselő képességének ellenőrzésére, de az akkor elvégzettnél jóval differenciáltabb, szakágazati, regionális, méret kategóriák szerinti bontású céges input adatok (árbevétel, bérköltség arány, energia költség arány, bruttó eredmény ráta, eladósodottság) felhasználásával.**

A minimálbér emelés költségét kitermelni nem képes vállalat csoportokban a munkaerő átcsoportosítása (átképzése, mobilitási képességének javítása) útján, vagy - az előbbi lehetőségek hiányában- az érintett cégek célzott és átmeneti pénzügyi támogatásával (adó-járulék kedvezmények nyújtásával) lehetne őket alkalmassá tenni a megnöött munkaerő költségek elviselésére. A leginkább depressziós térségekben felmerülhet továbbá olyan megoldás is, hogy költségvetési forrásokból váltsák, vagy egészítsék ki a munkáltatói béremelést.

Az indokolt minimálbér emelési támogatás miatti költségvetési többlet kiadást a jelenleginél sokkal **gyakoribb és hatékonyabb munkaügyi ellenőrzési és szankció rendszerrel** lehetne legalább részben ellen tételni. A megküldött ITM áttekintő anyag alapján nehezen ítéľhető meg a jelenlegi ellenőrzési rendszer hatékonysága és a szabálysértésektől elrettentő ereje. A megküldött évekre bontott beszámolóból nem derül ki, hogy:

- mennyi volt a bér-és munkaidő nyilvántartások jogszerűségére irányuló célellenőrzések száma,
- mennyi volt a külső féltől származó bejelentések száma,
- mennyi volt a munkaügyi szervezet által kezdeményezett vizsgálatok száma és az általuk lefedett létszám,
- milyen volt a vizsgálatok ágazati, regionális és vállalati méret szerinti megoszlása, milyen volt a vizsgált cégeknél a minimálbéren, vagy a minimálbér környezetében foglalkoztatottak aránya,
- mennyi volt a lebonyolított ellenőrzéshez képest a szabálysértéseket feltáró vizsgálatok aránya,
- milyen volt a jogsértés terjedelmének és szankciójának a viszonya,

- milyen arányban fordultak elő a minimálbér fizetéshez leginkább köthető szabálysértések, különös tekintettel a munkaidő nyilvántartás szabályszerűségére, a bérek kifizetésének a nyomon követhető bizonylatolására,

Néhány friss adat a nemzetközi háttér alakulásáról

A bruttó minimálbér Romániában 2023 januárjától a jelenlegi 2550 lejről (524 euró) 3000 lejre (616 euró) emelkedhet, ez 18%-os növekedést jelent a kormánykoalícióban részt vevő Szociáldemokrata Párt (PSD) vezetője, Marcel Ciolacu szerint. A jelenlegi adórendszer mellett ez azt jelentené, hogy a nettó minimálbér elérné az 1774 lejes (364 euró = **150 000 Ft, ez a jelenlegi magyar minimálbér nettója) összeget. A 450 lejes emelésből 200 vagy 250 lejt (kb. a felét) a munkaadónak kellene viselnie, a többit pedig az államnak kell fedeznie az adó levonások révén" -közölte a miniszter.**

Az Európai Unió üzleti várakozásokról készült negyedéves, 2022 októberi jelentése szerint a lekötött rendelés állománnyal biztosított termelési hónapok száma az iparban emelkedett és nagyon magas, 5,3 havi szinten áll. Bár viszonylag magas szinten maradt, 4,3 százalékponttal, 40,0%-ra csökkent azoknak az iparági vezetőknek az aránya, akik a termelést korlátozó tényezőként az anyag- és/vagy eszközhíányt jelölték meg. A munkaerőhiányt a termelést korlátozó tényezőként megjelölő vezetők aránya is csökkent októberben júliushoz képest (-1,3 százalékponttal, az összes iparági vezető 25,9%-ára). A becsült kapacitás kihasználtsági ráta 0,9 százalékponttal 81,4%-ra csökkent, ami még mindig a hosszú távú 80,7%-os átlag felett van. Júliushoz képest a szolgáltatások kapacitáskihasználtsága mind az EU-ban (-0,4 százalékpont), mind az euróövezetben (-0,3 százalékpont) 90,8%-ra, illetve 90,7%-ra csökkent. A ráta mindkét területen a hosszú távú átlag felett maradt (89,0%, illetve 88,8%).

Végül egy megjegyzés a tárgyalásokhoz szükséges adatok előállításáról és elérhetőségéről

Az ITM anyag a több éves kereseti statisztika bemutatása kapcsán arról panaszkodik, hogy szűkültek a KSH által publikált adatkörök. Ehhez a megfigyeléshez a szakszervezetek részéről is csatlakozhatunk, megemlítve pl. a vállalati méretkategóriák szerinti bontású, szakágazati mélységű átlagkereseti adatok eltűnését a nyílt tájékoztatási adatbázisból, de ugyanígy érthetetlen, hogy miért csak külön díjfizetés fejében lehet hozzájutni a szakágazati mélységű medián bér adatokhoz. Időszerű lenne a VKF-ben megállapodni azon foglalkoztatási, bér

és munkaidő statisztikák rendszeres előállításáról, publikálásáról, vagy legalábbis a szociális partnerek számára történő térítés mentes átadásról, amelyek a munkahelyi, ágazati bértárgyalásokhoz szükségesek és amelyeket az országos bértárgyalásokon is rendszeresen értékelni kellene. Abban az esetben, ha a térítéses átadás indoka a KSH kapacitás hiánya, akkor sürgősen gondoskodni kellene az érintett részlegek kapacitás fejlesztésének pénzügyi hátteréről.

Budapest, 2022 november 2.

Lajtai György

A minimálbér emelési igény számítási háttere

		Költség, 2021 Ft	Többletköltség igény éves szinten 27%-os élelmiszer és 21%-os energia inflációval növelve, 2022 Ft	Költség (élelem+energia) 2022 Ft	A 40%-os kiadási ráta fenntartásához szükséges nettó jövedelem 2022-ben	Nettó/bruttó minimálbér béremelési igény 2022- ben
Minimálbér 2021 bruttó, Ft	167 500					
Minimálbér 2021 nettó, Ft	108 875					
élelmiszer fogyasztás aránya	30,0%	32 663	8 819	41 481		
háztartási energia költségi arány	10,0%	10 888	2 323	13 210		
Összes költség élelem+energia	40,0%	43 550	11 142	54 692	136 729	125,6%

		2023	A 40%-os kiadási ráta fenntartásához szükséges nettó jövedelem 2023-ban	Nettó/bruttó minimálbér béremelési igény 2023-ban
élelmiszer kiadás (éves szinten 22%-os inflációval növelve) ft	51 022			
háztartási energia kiadás (éves szinten 35%-os inflációval növelve), ft	17 768			
Összes költség élelem+energia	68 790		171 976	114,7%